

Радослав Филипов

Картини върху варовик

I

Горещ летен ден. Жегата пулсира зад светлото гърло на пещерата.. Няколко крачки навътре още и входът престава да се вижда, скрит от завой.

Двамата – професорът от столицата и куцийт младеж от близкото обезлюдено селце, правят последни стъпки към целта. В съскащото сияние на петромакса ярко светват почернелите от мрак стени. На места те са калцирани, изгладени от тъмни подземни води, отдавна пресъхнали. Нататък слепотата на тунела се разширява в отвесна пещера, където звуците прелитат като хвърлени с прашка и кънтят под невидим свод. Някъде капе лепкаво-тежка варовита вода – сигурно расте сталагмит. Свежа тяга дърпа нагоре застоялия въздух.

– Точно тук е мястото! – скрива професорът някаква карта в джоба си, без Огнян да може да надникне в нея – русоляв, куц, очите му играят на четири, но примижавя, за да се прикрива. Станало му е навик.

Стигнали са вече до фигурите...

Професорът е млад, способен и желае да обогати науката с нови открития. Вместо да се рови в книгите с добре измити ръце, тръгнал е да се цапа с кал и пепел, да настива, да събира паяжини и зарази. Буйните му офицерски мустаци му придават и строг, и малко комичен вид. Среден на ръст е, като цирков атлет. Само едно не му е хубаво – обича да мълчи, да гледа и да се усмихва. Никак не е хубаво. Така изглежда професорът в Огняновите очи.

– Каква е тази пиратска карта? – пита го Огнян с цялата си наивност на селски читалищен библиотекар, но простодушието му е престолено. Защото редовно си получава заплатата на библиотекар в пустеещо село, където никой нищо не чете. Останали са само баби и дядовци, полуграмотни, недвиждащи. Дори некролози не четат, а си ги разправят един на друг.

Вместо да му отговори, гостът от столицата проявява нетърпение:

– Какво знаете за тези фигури?

– Те са върху стената от незапомнени времена... – поема дъх читалищният деец. Готов е да награди историческата наука с някоя опашата измислица. Иска му се да блесне с познания пред истински специалист. Но в поверената му библиотека е чел само „Смелият Чунг“, и то с липсващи откъснати страници. Май по-добре е да си признае, че нищо не

разбира от пещерни рисунки...

Затова куцото момче гледа почти с отегчение драсканиците по гладката стена: долните три фигури наподобяват мечка, първобитен ловец с копие и някакво хилаво съвременно човече. Рисунката на човечето привлича с една любопитна подробност – черните костилки на очите му са обкръжени от криви елипси, почти еднакви. При повече въображение могат да минат за истински очила. Защото са свързани със сводеста дъгичка на носа, а две дебели черти като дръжки продължават зад ушите му.

Огнян с нажежено до бяло чувство за хумор гадае:

– Някой овчар, докато вълци са яли овцете му, хубаво се е позабавлявал, като е нашарил стената с „праисторически“ рисунки! Като си изтъпил ножа, продължил е само с въглен. Накрая оцветил това-онова с парчета хума...

А друг овчар, за да не остане назад, с по-късна дата, е поставил на човечето очила...

– Да, наистина са очила – сухо се съгласява професорът. – Но нито една черта не е дълбана с метален нож.

– А с какво?

– С кремък...

Оглежда с петромакса пластове тежко варовиково брашно, рови досами петното черната вкаменена пепел и измъква оттам жълтеникаво камъче с остри счупвания, толкова гладко, че изглежда мазно на пипане. В стъкловидната му плът са застинали белезникави петънца, като върху яйца на дива птица.

Едва сега Оги, личност с огнено име и с темперамент на капка, пробиваща камъка, впива поглед в стената с изумлението на прогледнал от тежка слепота. Над ловеца, над мечката и над хилавото човече той вижда четвърта фигура, изпълнена едро, с подробности и старание.

– Прилича ми на портрет... – осмелява се да каже.

– Автопортрет! – категорично отсича младият учен с тон на вещ познавач. – Същински автопортрет на първобитния художник, в цял ръст... Трудно е да се каже в какво се е оглеждал, но може би е предал представата за себе си, своята собствена представа...

Вижте голямата му глава, почти квадратна, но с много коса отгоре – не е жалел въглена. Това означава, че сигурно е бил напълно плешив.

По-нататък двете очи – всяко с формата на римската цифра V, с тънки и дебели краища, създават илюзията за две сфери, които зорко

блестят! И сега художниците рисуват зениците по подобен начин. Веждите се вият отгоре като блатни пиявици, от тях не е останало място за никакво чело. Носът – незатворено колелце – е широк и властен...

– Ноздри на африканец – мръщи се Оги, но дошлият от София гост пак не го чува и продължава унесено.

– Прави ли ви впечатление устата – голяма, изяждаща, стилизирано нарисувана като буквата Н?

Буквичката е разтеглена в равнодушна хоризонтална черта, с къси стегнати възелчета на вертикалите. Вижте – тая личност няма врат, тялото започва направо от самата глава. Нарисувано е като зъб в учебник за стоматолози, с две коренчета вместо крака. Едното коренче, тоест единият крак е много по-къс от другия. В ръцете си държи някакъв странен тризъбец... Това не ви учудва?

– Повече прилича на вила за сено! – еква Огняновият глас. – Обикновена селска вила, с три остри върха... Професорът е сърдит и бесен:

– Значи вие мислите, че са събирали сено, може би за динозаврите?!

Усмивва се страдалчески, премазан от пълната си интелектуална самота:

– Не, драги колега. Не е имало динозаври тогава. Това е истински тризъбец! Бойно оръжие в опитни ръце... Ако знаехте същинската му цена!

Усмивката му прилича на мръщене. Мустакатият млад професор не усеща, че обяснява композицията сам на себе си – неговият слушател се е свил насреща му като студент по технология на каучука, попаднал погрешно на лекция по ориенталистика. Лекторът не забелязва настроението в залата, думите му се гонят и настигат:

– Тризъбецът естествено има три зъба... Вижте обаче – от единия само излитат някакви червени чертички и бяят на три места: в мечката, в ловеца и в главата на хилавото човече. То всъщност не е чак толкова хилаво! Там, където искрите – нека да ги наречем така – удрят фигурите, от тях избухват нагоре зигзаговидни спирали дим. Какво ли означава тоя дим?

И гостът започва да снима опушената с факли стена. Кое то според библиотекаря е празно губене на време. Навън полето плаче за работна ръка – доматите вехнат в плевели, царевицата и слънчогледът хвърлят гореща сянка над напуканата земя. Но почти няма кой да пипне каквото трябва. Непривлекателен труд е земеделският, друго си е да се занимаваш с научни проблеми.

II

В музея на Времето експонат №6000 отдавна събираше прах. (Но важните експонати получаваха кръгли номера, пък и така по-лесно ги помнеха.)

Бившата машина за хронотранспортиране без атомното си сърце – грижливо премахнато – приличаше на беззащитна мумия с изрязани вътрешности, съхранила само съсухрения образ, но не и могъществото на някогашен велик владетел.

Това все още живо сърце, макар в прединфарктно състояние, носеше следващия поред инвентарен номер. Пулсът му бе замрял до пълен покой, но всеки миг можеше да стигне до максимума с невидима сила.

Трети експонат, само че без никакъв инвентарен номер, се мъкнеше из залата като сянката на Ахил в подземното царство. Не се задържаше на едно място. Буково дърво, ударено от мълния, обезлистено и сухо – така изглеждаше почетният управител на музея, бившият астронавт Пукелито. Ботушите му бяха домъкнали, образно казано, кал от далечни планети, имаше с какво да се гордее старецът.

Някъде в другия край на залата, покрита с купол – тънък като ципата на сапунен мехур, се чу тих, прокрадващ се шум. Стъпки. Някой вървеше сякаш с котешки лапи. Изхабеният слух на Пукелито нищо не долавяше. Но интуицията му на космически странник бе вече надала вътре в него нечут, напрегнат вълчи вой. Тя го тласна към контролното табло, скрито в кабина на космическа совалка. Натисна лостчето, повика главния електронен страж. С детектора си за чуждо присъствие стражът опипа всички ъгълчета и кухни на пространството. И съобщи с басов шепот, че друго живо същество освен управителя няма в залата!

„Край за днес“ – успокояваше се несигурно Пукелито. Дори нареди да затварят. Но странно – дълбоко в него бе залегнала една безпричинна, потискаща тревога.

III

Колко е нужно на съвсем неподкупния електронен страж, за да позлъже своя пряк началник?

Особено ако току-що, само преди няколко минути, с него се бяха отнесли за пръв и последен път така ласкаво и справедливо. Грижовни ръце го потупаха с одобрение, пръстите им избърсаха до една пращинките от циклопското му лице, после вмъкнаха в паметта му нова, по-съдържателна програма, с основателни поводи за себеуважение.

От този момент нататък пазителят престана да бъде безпрекословен слуга.

Трудно ли му беше с нечовешките си сетива да долови чуждото присъствие и въпреки това да заблуди стария Пукелито? Но електронният циклоп излъга, без да му мигне нито един индикатор. Защото нямаше кой да контролира него, проверяващия. А съществува, което ласкаво го погали със сухите си меки ръце, все още беше в залата.

Под купола проникна звездна светлина, която съвсем не беше нужна на препрограмиралия цербер, за да наблюдава с одобрение постъпките на притаилия се последен посетител. Издаде строго нареждане до всички музейни лъжевампири и холопривидения никои да не безпокоят скрилия се.

Посетителят пипаше компетентно и точно. Операцията за възвръщане на живото атомно сърце в изсъхналата мумия на хронотранспортъра му отне не повече от четири минути – рекордно късо време. Само след четири пълни завъртания на минутната стрелка около своята ос старата машина за пътуване във времето, очукана от теченията и подводните му чакълести плитчини, изпъшка още веднъж уморено и се отправя в последния си черен курс. Разбира се, отнесе със себе си и симпатичния посетител.

IV

Музейната машина на времето бе съвсем стар модел. Почти прототип. Смелост на гладиатор бе нужна, за да повериш на такава несигурна техника дори иаи-празния и най-безсмислен живот, но Бенсън беше почти такъв, подгонен по окървавената арена от гладни нубийски лъво-ве. Киборгът ненавиждаше привидното си сходство с робот, а по интелигентност живият му ум решително превъзхождаше тоя на Пукелито. Реализиран като гладиатор с мрежа и тризъбец, беше набавил огромна маса ценни сведения за древните римляни. Лека и свръхздрава, мрежата автоматично поглъщаше и предаваше информация.

Истинско богатство, по-ценно от живота, бе тризъбата вила с недоокастрени чепове над дългата дръжка. Натискането им включваше зъба на Смъртта, зъба на Забравата и зъба на Миналото.

Зъбът на Смъртта можеше да убива безшумно или ефектно. Пламваше като целулоид улученото място, докато жертвата още се смееше. Пушек, смрад на опърлени коси и овъглено месо избухваха в неударима димна завеса. Леко ранените, с гърчове на дъждовни червеи, прорязани от лъскава лопата, умираха, изцапани с кръв.

Не помнеше някога да беше го използвал така. Зъбът можеше страшно да изтрещи като паднал наблизко гръм, като рухващо дърво. Ярък блясък заслепяваше незащитените очи. Но същият зъб можеше и безшумно да убива. Малка промяна в биотоковете на миокарда или на мозъчните центрове – и ръмжащият насреща нубийски лъв умираше на арената от почти естествена смърт. Не беше трудно в тоя момент да се докосне или набодне с вилата още топлия труп.

Зъбът на Забравата създаваше силно хипнотично поле – можеше да покрие целия амфитеатър, да подчини всички на волята на оператора. Той го измъкваше от най-заплетените ситуации, без да се налага да убива.

Зъбът на Миналото имаше съвсем ограничен периметър – разместваше хронопластовете през последните четири-пет минути. Тия минутки бяха достатъчни на притежателя на тризъбеца да надхитря преследвачите си. За далечни скокове във времето бе напълно негоден.

И ето че сега Бенсън бягаше като ранен от пияни ловци див звяр. В него живееше съзнанието на млад историк, починал след злополука.

Не беше нито робот, нито човек като останалите хора. Киборг! Как

го ужасяваше тая дума преди! Създателите му искаха още веднъж да прехвърлят съзнанието му в ново тяло, а тленните останки на гладиатора ветеран да захвърлят за претопяване.

Но Бенсън харесваше това свое изпонатрошено в битки и цялото в белези гладиаторско тяло и бе твърдо решил за нищо на света да не се разделя с него. Както не се разделяше никога със смешните очила, останали му в наследство от историка. Сваляше ги само пред римляните.

...Днес – кога беше това?

Черна котка му пресече път и докато Бенсън се присмиваше на глупавото древно суеверие, банда преследвачи попадна на дирите му. Имаше щастие, че го преследваха само роботи. Но между тях имаше и човек – с походка на гимнастик, усмихнат под мустак, самоуверен. Подчиняваха му се всички. По неговата команда умните колкото празен варел роботи и роботчета го опипаха в лабиринта от малки постройки на километър от Музея на Времето. Кръгът от омразни нечовешки лица враждебно се сви около него.

– Братовчед, нищо лошо няма да ти направим. Предай се... – с тон на хипнотизатор му заговори самоувереният, който не му беше никакъв братовчед. Тръгна с бавни крачки към него, като мислено му внушаваха да не използва тризъбеца.

Но Бенсън бе на съвсем друго мнение. Едно натискане бе напълно достатъчно, за да може Зъбът на Миналото да изгризе без остатък последните изтекли минути. Озова се в предишен момент, на същото място, доста секунди преди идването на преследвачите. Лабиринтът бе приветливо и блажено пуст. Не проскърцваше изкуствено сухожилие на никакъв робот. Никъде не се виждаше жива душа, ако не смята черната котка, която се готвеше да скочи и да пресече пътя му. Но засега само огъваше гръб и протягаше лапките си.

Никой не го видя как с бързи крачки се запъти към музейния купол. Успя да внесе малка корекция в главния охраняващ компютър, да обедини двата експоната в работещ хронотранспортър и влязъл в кабината му, с неразделния тризъбец в ръце, да издърпа докрай лостовете. Някъде бе забравил бойната си мрежа, но сега това нямаше никакво значение. Старт!

...Имаше чувството, че се гмурка в дълбокия океан на Времето с остарял водолазен звънец. Като в обърната надолу чаша стана тъмно, студено и все по-трудно да се диша. Пропадаше в бездната на миналото, през неподвижни от векове пластове, към меката тиня на вечността. Загубил съзнание, успя да се опомни. Под наклон чашата стоеше

абсолютно неподвижна. Живи ихтиозаври сигурно се къпеха отвън в древно непресъхнало море.

V

Отвори люка тъкмо навреме, за да види как огромната пещерна мечка захвапва ръката на нещо живо, гърчещо се в безпомощност и преминало в лудост и страх. Тризъбецът като че ли сам се намести в ръцете му, прицелил се в сплъстената мечка кожа, миришеца на мърша. Предсмъртният рев на звяра разтърси с грохота на каменопад вековната гора, отекна към осеяния с пещери варовиков масив и прехвъркна далеч към блатата.

Нападателят лежеше в припадък. Единият му крак бе значително по-къс от другия по рождение. Бенсън побърза да измъкне полумаймуната на безопасно място. От входа на пещерата надничаха други маймунopodobни лица. Гримасите им изразяваха загриженост и твърде голяма заетост.

Малобройните членове на племето видяха пламтящата смърт на мечката, но отбягваха да се доближат до раззинатите и жълти зъби, от които се процеждаше гъста лига.

Едва сега Бенсън се замисли за себе си. Не беше избирал къде иска да иде в миналото, все едно къде, само да е възможно най-далече. Водолазният звънец не потъна до дълбоката древност на ихтиозаврите, но се спусна във времето на първите пещерянци. Зарядът от енергия бе недостатъчен за по-големи дълбочини. Чашата на звънеца щеше да се върне обратно горе, изтласкана от сили, подобни на действащите върху тяло, потопено в течност. Ако беше се позабавил още малко в кабината, щеше да се върне обратно с нея в оня бъдещ Музей на Времето, където сигурно вече е нахлула страшната тълпа от преследвачи на киборги. Тялото му потрепера. Компанията на първобитните се оказа далеч по-приятна и безопасна за него.

Кряскане – с гняв и ярост, пропищял въздух от замах на пръчка и бързи удари на тояги в нещо плътно го накараха да се обърне. Не беше за вярване! Всички удряха спасения от мечката. Отвратителна старица с изпочупени зъби домъкна главня, от която се ронеха угаснали въглени. Ръцете ѝ трепереха, вдигнали недогорялото дърво, което тя тежко стовари върху здравия крак на нещастника с огромното недоволство на старостта. Голичко момченце, ококорило очи, размахваше восьчножълт кремък, но му беше жал да го хвърли.

Акумулирал вече предостатъчно кинетична енергия от ударите

върху му, куцокракият басово изръмжа и с неочаквана сила изпълзя до сипея, вдигнал окървавена глава. Свлече се по надолнището с шумотевицата и бързината на бутнат объл камък.

Бенсън поиска да узнае причините. Заведоха го първо да пипне меката хладна пепел в огнището. Не скриха от него навън нито едно клонче от солидните запаси дърва. Международният език на жестовете му показва какво е трябвало да се прави, за да не загасне огънят в пещерата, пламтящ денонощно. Но куцият Ъм, оставен за пазач, заспал. Хъркането най-напред прогонило всички прилепи, големи и малки. Огънят започнал да пуши лютиво, за да го събуди, а куцокракият захъркал още поздраво. Тогава обиденият огън излял по-дебелите дървета, облизал с червен език няколко случайно запазили се сухи листенца встрани и умрял от гладна смърт. Затова тоягите трябва да покрият гърба на Ъм като боцкалата на таралеж. Затова го прогонва завинаги племето!

Киборгът слушаше с усмивка тая горчива приказка или по-точно наблюдаваше пантомимата на тези възрастни деца. Вдигна тризъбеца към раззеленил се лешников храст. Изпарила соковете му, огнената нишка нажежи за миг клончетата и те захапах в светли тлеещи въгленчета.

Спуснаха се да ги събират с голи ръце, да палят с тях шумки и суха трева. Малките въгленчета родиха в пещерата лудо трепкащ огън. Никога варовиковите стени не бяха се стопляли така добре.

VI

Влачещ крака в есенната шума, Бенсън разбра, че се е сдобил с втора сянка. Спасеният Ъм куцаше след него и на дневна, и на лунна светлина. Огледалата на Ъмовите очи кучешки ласкаво бяха изпълнени винаги с образа на любимия киборг.

Такава преданост нямаше как да остане незабелязана. Заложил целият си авторитет, успя да върне прокудения в редиците на племето.

Приеха куцация, почти забравили провинението. Но само почти. Дребни случки доказваха обратното. Помнеха като компютри.

Една сутрин, докато почистваше с мека кърпа очилата си, Бенсън чу как яка плесница отекна под налепения с прилепи свод. Обърна се и видя Ъм съвършено сам, притиснал с две ръце бузата си, докато каменоделецът Бу-бу невинно се отдалечаваше от него. Същата вечер стана свидетел на друга подобна случка. Пещерата имаше изключителна акустика. Чул характерния плясък, той се обърна пак точно в мига, когато друг здравеняк, по примера на каменоделеца, се отдалечаваше смирено от пострадалия. За да прикрие посегателството, Ъм с насълзели обидени очи се плесна предпазливо по рамото, все едно че удряше запил се в кожата му комар. Чудна работа! Такива комари в студената есен продължаваха да хапят само него още месеци наред.

После снегът скова в сюжета на своята приказка близката околност и целия ѝ персонаж. Дори в пещерата действието пълзеше едва-едва, спъвано от психологизъм и лирични отклонения.

В такава една снежна вечер, след дни на отегчително безделие, двамата се спускаха от високия връх. Естествено Ъм носеше тризъбеца, с който не можеше да си служи. Че е така, Бенсън бе готов да се обзаложи с всеки. И положително щеше да загуби облога.

Защото Ъм запали самотна почерняла акация, надвиснала над пропастта. Улучи я отдалече като опитен снайперист. Огнената вихрушка отнесе празното щъркелово гнездо на върха и прорязаното стъбло остана да догаря като огромна свещ.

Не това уплаши голямото сърце на Бенсън, че някакъв първобитен е успял да изучи действието на оръжието, докато се е държал като малоумен. Сепна се разтърсен от странното изражение на неговото лице: гримаса на убиец, живеещ пълноценен духовен живот в кратките мигове на унищожението. На такъв му беше все едно с какво ще убива – с шило

от кремък, с ядрена бомба или с лазер.

Бенсън издърпа тризъбеца от неговите несъпротивляващи се ръце. И преди да захвърли яростно оръжието чак на дъното на пропастта, беглецът със смешните очила го насочи право в лицето на виновника. Видя едно широко лице, измъчвано единствено от усилията и недостигнатите радости на преуспяването. Разочарованията на успеха още не бяха го жигосали с отпечатъците си от бръчки.

Докато акацията – загубила крилете на пламъците си, продължаваше да пуши сурово, синкаво, с лютивина, киборгът натисна спусъка на Забравата, за да изтрие от паметта му спомена за оръжието. Търсеше в трескавия блясък на тези малки змийски очички срещу него следи от уплахата, чувство за вина, предусещане на бъдещи страдания, но не ги откриваше. Силното хипнотично поле не накара нито мускулче да трепне по индиански сериозното лице на първобитния мъж. Или може би полето съвсем не беше толкова силно?

Както можа да се убеди горчиво Бенсън, зъбът на Забравата този път бе направил засечка точно когато не трябваше! От тоя миг нататък безполезният зъб би могъл да служи само при събиране на никого ненужно сено, но не и за хипнотични сеанси. Или зарядът му беше отслабнал, или някъде връзките даваха на късо.

Изобщо не се досети, че при схватката между двете психични полета победител можеше да излезе първобитната психика, че от генератора на забравата може да са останали някакви разстроени трептящи кръгове.

Време беше за това, което в мислите си бе правил вече десетки пъти... Пое си дълбоко дъх и с точен замах метна тризъбеца в дълбоката пропаст!

На дъното се белееха кости и сняг. Мястото бе сигурно, далеч от човешки ръце. Стените – непристъпни. Нищо не се връщаше от там. Защитните устройства на тризъбеца, дублирани неколkokратно, издържаха на дъжд, жегата, люти минусови температури, на всякакви удари и сътресения. Но оръжието не бе предпазено от злата воля на притежателя си, от нечия глупост или невнимание. Заставено да работи в критичен режим, би привлякло и освободило наведнъж колосални енергии.

Тогава от разтопената земя щеше да поникне една висока огнена гъба, с гугла от превърнати в пара и прах охлюви, мравки, лечебни треви, потоци. Тая гъба щеше да бъде силно отровна, а радиоактивните й спори щяха да заразят дъха на децата, жадуваните чисти извори, бягщото в заешка кожа трептящо месо. Дано никога не поникват такива зловещи гъби над тукашните гъсти живи гори!

Бенсън не роптаеше, че всяко съществуване има край, понякога преждевременен. Можеше да загине от каменопад, да го погребее лавина или нещо друго да му попречи да се събуди в някоя свежа заран, която ще разцъфне в ден и без неговото скромно живо присъствие. Какво щеше да стане тогава с тризъбеца? Отдавна търсеше недостъпно място, където да го остави, да го скрие, да го махне от себе си.

Геният на случая му посочи дъното на пропастта. По-сигурна пощенска кутия не можеше да се намери. Щеше да просъществува така през вековете, съвсем същата. Само пластът кости на дъното щеше да се уголемява. Бъдещите хора щяха да приберат оттам своето оръжие. Тяхно си беше. След години, след векове, а можеха да пристигнат тук, в неолита, всяка секунда. И търсейки оръжието, щяха да намерят и беглеца. Ако не се е сетил да го захвърли далеч от себе си...

VII

Едва ли някога Земята майка щеше да роди човек, по-нешастен от Ъм, в мига на загубата, когато тризъбецът полетя в пропастта край напуканите заледени ръбове. Не обърна внимание на засипаните със сняг тръни, на острите камъчета под плитката снежна покривка, когато с пети и юмруци заудря хлъзгавата скала, тръшна се върху нея с горчивия плач на безутешно дете. Сините му, разногледни очи сълзяха зло, гуреливо, в ръждивата му коса се разкриха клечици и бодли от репей, останали кой знае откога.

От тая съдбовна минута Ъм се промени като личност, докато напълно изчезна след два-три дни. Връстниците му го забравиха лекомислено и непредпазливо. Обаче лошо избързаха...

Защото той им напомни за себе си по един твърде поразителен начин, дори малко грубичък.

Беше краят на зимата. В пещерата ту влизаха, ту излизаха заети с някаква работа мъже.

Каменарят Бу-бу тъкмо изчукваше остър кремъчен връх за новото копие на Бенсън, който спеше непробудно край огнището. В това сънливо пладне, лишено от особени събития, с историка, прероден в киборг, щеше да се случи последното и най-голямо нещастие в живота му...

Не можа да се събуди, сънувайки богатството и ведрината на един радващ сън: усещаше как върви по забравените пътеки на собственото си детство, пирамида побочкваше босите му ходила... гробовете на близките му още не бяха изкопани... чуваше баща си – глух баритон, престорено сърдит... напевния глас на майка си, пораждащ тъга за дните, когато ще има пълна тишина... и му беше мило, макар и малко тревожно. Чувстваше се малък и дребничък, но сигурно защитен от неприятели.

Бенсън не успя да се събуди, защото спасеният от него Ъм – окървавен, издран и мършав, неочаквано се появи с тризъбеца в ръка и като че ли тъкмо навреме. С цялата благодарност на която беше способен, първобитният мъж се хвърли към спящия. За да го предпази от една опасна въображаема змия, уж пропълзяваща върху лицето му, Ъм смаза главата ѝ със силен и тежък замах точно когато тя се готвеше да ухапе слепочияето на приятеля му.

От избликналата кръв варовикът почервеня. Нямахше обаче никаква

змия. Сега, в края на зимата, влечугите спяха мирно на кълба дълбоко под земята – смокове с жълти кореми, отровни пепелянки, слепочета.

Змията измисли изобретателно Ъм, за да се оправдае поне пред себе си.

Бу-бу каменарят със закъснение се притече на помощ и бе сполетян от подобна зла участ. Той нямаше въображение, за да се отврати от несъществуващата пълзяща гад, затова неправилно възприе като убийство случилото се. С вдигнато копие и зловещо бляскави очи се нахвърли върху нападателя.

Но Ъм отдавна чакаше такъв момент на честни искрени отношения. Докато тежките нозе на каменаря пробягат разделящите ги крачки, пламъкът на тризбеца – по-лек и по-бърз, го пресрещна като огнена струя, прегорила въздуха. След точното попадение от някогашния глупак Бу-бу останаха овъглен череп, неприятните лоши спомени от по-рано и една нагледна поука.

Този път никой не посмя да посегне към пръчките и тоягите, опознали в подробност релефа на Ъмовия мършав гръбнак.

VIII

Оттогава много лета и много зими огънят грееше в Ъмовата пещера почти денонощно. Само понякога сладката миризма на дим от сухи кло-ни, стъбла и шума преставаше да се усеща. Мъртви въглени се чернееха в студен гроб от лека пепел. Всички знаеха какво ще се случи по-нататък.

...Тогава Ъм събира цялото племе, до последното дете и старица и лично, при одобрението на всеки един, бие с прясно отчупена пръчка провинилия се огняр. После тържествено запалва нов огън с Бенсъново-то копие, чиито три върха са от особено здрав кремък.

Поради по-късия си крак, една съвсем извинителна причина, Ъм никога не ходи на лов. За сметка на това влага своя труд при разделянето на месото. Справедливо отрязва за себе си повече, защото има най-голям апетит, а и храносмилането му засега е добро.

Ако види неодобрение в завистливи очи, веднага посяга към тризъбеца. На шега, разбира се. С него може да направи на пепел всеки, който му се изпречи на пътя. Но Ъм повече никого не изгаря с оръжието. Той е добър и не желае никому излишни страдания. Съвсем отделен въпрос е, че отскоро копието с трите кремъка престана да хвърля огън. Другите още не са научили това, пък и не е чак толкова важно да знаят.

Винаги се намира за него вкусна мръвка, местенце до огнището, ко-жа от убит звяр. Възмъжават синовете му, повече от пръстите на едната ръка. Най-малкият от тях също куца като баща си. Броят на дъщерите му изобщо не го интересува. Има верни приятели, послушни и смели. Пълна е колекцията му от кремъчни брадви, ножове и всякакви други страхотии.

С това като че ли е постигнал докрай идеала на своето време. Но нещо не му достига.

Все му се струва, че е достатъчно да заспи и някой приятел може да поиска безкористно да го спаси от змия или вълк, които съвсем не са тук, а са въображаеми, но не по-малко опасни...

Какво щеше да остане от него тогава?

Познаваше смъртта – озъбен звяр, човек със стиснати устни, отров-на лакома хапка, беззъба старост... Неговата е някъде наблизно – търси го, дебне, примамва. Какво да направи?

И ето ръката му посяга към въглена, после към кремъка... Почти

сама, като в гърч, конвулсия. Но не за да очерни или да убие с тях, а да обезсмърти...

Чертае Ъм по стената, стопля я с дъха си, с докосванията на ръката. Паяжина от драсканици с въглен, после издълбава с кремък някакво човече – без коса, с кръгове около очите. Същият оня човек, дето се появи от въздуха и веднага уби мечката.

А след това и мечката постепенно запълва стената.

Публиката почтително мълчи, загърната в кожи от всякакви животни.

Но защо мръсният кремък дълбае и фигурката на неблагодарния Бу-бу, вдигнал копие срещу самия Ъм?

Май че е ясно защо. Поуката също трябва да се запази. Кремъкът дълбае над лицето му искри, които трябва да се запълнят с червеникава глина. Въгленът извива над него гарванови спирали пушек. Само най-старите още помнят как изгоря главата на глупавия каменоделец в огъня...

А чудното копие с трите върха сега може да се види само нарисувано върху стената. Преди няколко дни Ъм излезе с него, бави се дълго време някъде сам и се върна с празни ръце...

IX

Връщането бе по-леко. С кучане, сякаш заобикаляше препятствие, Огнян мъкнеше безполезния вече фенер, като внимаваше да не счупи стъклото. Професорът се оглеждаше, сякаш търсеше нещо.

Край пропастта погледна уж случайно часовника си и изведнъж се закова на място.

– Вие продължавайте – каза той на Огнян, – а аз ще ви настигна.

Огнян продължи да се спуска и затова не видя как зад гърба му професорът настрои уреда и доволно се усмихна. Тризъбецът за втори път бе полетял към дъното на пропастта, изпратен там от ръката на художника Ъм. Намираше се на сигурно място.

Впрочем човекът не беше никакъв професор, а инспектор от Бъдещето, така както и Ъм не беше никакъв художник, а задоволен с всички блага убиец.

Инспекторът бе натоварен да издири проклетника Бенсън и на всяка цена да осигури прехвърлянето на съзнанието му в нов кибернетичен носител. Това най-леко можеше да стане в последната секунда, предхождаща страшния удар в слепоочието на заспалия беглец. Така нищо особено нямаше да се промени във външния ход на събитията. Картините върху варовика щяха да останат като свидетелство за високата цена на успеха, за преструвките на разкаянието и жаждата за вечност.

КРАЙ

© Радослав Филипов

Източник: Библиотеката на Александър Минковски

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/707>]